

А. В. Селецький,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу наукової реферативної та аналітичної інформації
у сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

ДОСЛІДЖЕННЯ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО З ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТИ І НАВЧАННЯ

Анотація. Розглянуто теоретичні й практичні питання здійснення бібліотечної науково-дослідної діяльності з інформаційно-аналітичного супроводу освітянської галузі. Висвітлено особливості аналітичної складової наукових досліджень та наукової продукції з інформаційного забезпечення педагогіки, психології, освіти й навчання з досвіду Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського Національної академії педагогічних наук України. Запропоновано пріоритетні напрями наукових досліджень з бібліотечної освітянської аналітики.

Доведено, що створений у наукових бібліотеках масив вторинних аналітичних документів галузевого інформаційного ресурсу сприяє зменшенню часових та інтелектуальних витрат на опрацювання різноманітних джерел і пошуку необхідної інформації у дослідницькій і практичній сферах педагогічної діяльності.

Обґрунтовано, що наукове та практичне засвоєння феномену аналітичної діяльності пройшло у своєму розвитку ряд закономірних об'єктивних етапів: від гносеологічного розуміння ролі й переваг аналітичної інформації в життєдіяльності суспільств, теоретико-методологічного обґрунтування її засадничих принципів, через розбудову концептуальних моделей систем інформаційно-аналітичного забезпечення різних галузей діяльності інституцій та спільнот, пошуки оптимальних форм структурної організації, розроблення методик й технологічних процесів створення нових документів, використання та комунікації вторинного інформаційного масиву, до визначення шляхів розвитку інформаційної аналітики, прогностичного моделювання інфраструктурних змін з урахуванням перманентного характеру інформаційно-комунікаційних технологічних інновацій.

Висвітлено розвиток, характер та особливості науково-дослідної роботи ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з інформаційно-аналітичного супроводу галузі освіти і навчання, педагогіки й психології, проаналізовано номенклатуру, специфіку та призначення кінцевої наукової аналітичної продукції.

Ключові слова: науково-інформаційний супровід освіти, інформаційно-аналітична діяльність, науково-педагогічна бібліотека, освіта, педагогіка, психологія.

Постановка проблеми. У системній тріаді бібліотеки педагогічного профілю разом з ресурсним розвитком, впровадженням інновацій та інформаційним супроводом освіти науково-аналітична діяльність як складова цього інтегрованого процесу вже традиційно стала об'єктом та предметом науково-дослідної роботи.

Основною метою аналітичної роботи науково-педагогічної бібліотеки є розвиток та широкомасштабне застосування ІКТ до методів та засобів пошуку, збору, опрацювання, зберігання інформації з питань педагогіки, психології та освіти, систематизація наявних знань і формування на їх основі нових інформаційних документів, використання їх у процесі управління поточним станом, удосконаленням і розвитком галузі, підвищення ефективності надання науково-інформаційних послуг для науковців, керівників і фахівців галузі. Зміст цієї роботи полягає в організації та проведенні дослідження специфіки фахових інформаційних потреб цільової групи користувачів з актуальних питань розвитку освіти в Україні й зарубіжжі, здійсненні фундаментальних й прикладних досліджень, спрямованих на досягнення наукового або науково-прикладного результату - нового знання, здобутого в процесі наукових досліджень і зафіксованого у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про результати науково-дослідної роботи тощо. Зважаючи на те, що інформація в сучасному світі вже стала засобом і ціллю повноцінної життєдіяльності освітньої сфери, а її доступний обсяг експоненціально зростатиме, поряд із новими можливостями у пошуку та передачі інформації перед науковцями й освітянами постає проблема орієнтації в інформаційних джерелах, придатних до використання в процесі досягнення конкретної дослідницької або педагогічної мети. Саме тому створюваний у бібліотеках масив вторинних аналітичних документів галузевого інформаційного ресурсу сприяє зменшенню часових та інтелектуальних витрат на опрацювання різноманітних джерел і пошуку необхідної інформації у дослідницькій і практичній сферах педагогічної діяльності. Таке завдання зараз покладено на

цілу низку різноцілових вторинних оглядових інформаційно-аналітичних документів і матеріалів та моніторингів ЗМІ з питань розвитку освіти.

Актуальність дослідження. Проблеми і перспективи наукової аналітичної діяльності не втрачають своєї актуальності й гостроти в науковій літературі протягом кількох десятиліть. Наукове та практичне осягнення цього феномену пройшло у своєму розвитку ряд закономірних об'єктивних етапів: від гносеологічного розуміння ролі й переваг аналітичної інформації в життєдіяльності суспільств, теоретико-методологічного обґрунтування її засадничих принципів, через розбудову концептуальних моделей систем інформаційно-аналітичного забезпечення різних галузей діяльності інституцій та спільнот, пошуки оптимальних форм структурної організації, розроблення методик й технологічних процесів створення нових документів, використання та комунікації вторинного інформаційного масиву, до визначення шляхів розвитку інформаційної аналітики, прогностичного моделювання інфраструктурних змін з урахуванням перманентного характеру інформаційно-комунікаційних технологічних інновацій. Звісно ці процеси почали розповсюджуватися в гуманітарній сфері держави та позначилися на діяльності мережі бібліотек і перш за все таких, які за своїми статутними зобов'язаннями мають здійснювати науково-дослідну діяльність. Серед низки бібліотекознавчої проблематики наукових досліджень поряд з бібліографічними та реферативними розвідками починає розвиватися розроблення питань аналітичного забезпечення/супроводу відповідної галузі діяльності/знань як окремих досліджень або ж у вигляді аналітичних підтем цілісних НДР науково-інформаційного спрямування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні результати щодо науково-аналітичної діяльності національних, державних галузевих бібліотек як напряму дослідницької роботи наукового сегменту бібліотечної мережі систематизовано в працях Д. Блюменау, О. Воскобойнікової-Гузевої, В. Горового, С. Горової, Т. Гранчак, В. Ільганаєвої, П. Конотопова, Р. Мотульського, О. Онищенко, Г. Сілкової, М. Слободяника, Г. Швецової-

Водки, Г. Шемаєвої та ін. Результати аналізу різних аспектів інформаційно-аналітичної діяльності, в тому числі й питань інформаційно-аналітичного супроводу освітньої підсистеми суспільства висвітлено в монографії, докторському дисертаційному дослідженні, а також у понад 20 фахових наукових публікаціях О. Кобелева. З метою узагальнення теоретичних і практичних проблем бібліотечної інформаційної аналітики для підготовки майбутніх фахівців з документознавства та інформаційної діяльності в сфері управління і науково-технічної інформації за авторством В. Варенка та І. Захарової й Л. Філіпової на початку 10-х рр. вийшло друком два грифоновані Міністерством освіти і науки України навчальних посібника.

Однак зважаючи на чималу кількість фахових публікацій останнього часу, відчувається певний брак уваги науковців до актуальної проблематики науково-пошукової роботи бібліотечних установ і особливо спеціалізованих розроблень з розгалуженої тематики аналітичного забезпечення освітянської галузі в Україні, узагальнення практики такої діяльності в європейському освітньому просторі. Так, аналізуючи досвід країн СНД із впровадження якісних критеріїв та ознак з оцінювання науково-дослідної роботи бібліотек, Г. Солоіденко обґрунтувала головні чинники, що впливають на ефективність та практичну значущість наукової бібліотечної діяльності. Розгляду основних видів і напрямів науково-дослідної роботи обласних універсальних наукових бібліотек та аналізу інформаційно-аналітичної продукції як кінцевого результату її проведення присвячено декілька праць О. Постельжук. Окремі питання змісту, класифікації, застосування та тенденцій розвитку бібліотечно-інформаційних продуктів і послуг для користувачів наукових бібліотек висвітлює С. Дригайло. Розглядати наукові дослідження як чинник бібліотечних інновацій пропонує А. Соляник. Розкриваючи результати інноваційної діяльності бібліотек з точки зору економічного, технократичного та соціопсихологічного підходів, науковець дає авторське визначення змісту поняття «інновація» та пропонує оригінальну схему класифікації бібліотечних інновацій як кінцевої мети науково-дослідної

роботи бібліотечної установи. Особливості інформаційно-аналітичної продукції в контексті функціональної сутності інформаційно-аналітичної діяльності ґрунтовно досліджені Г. Сілковою. Розмірковуючи про сутнісну природу інформаційної аналітики та її порівняльні особливості у співставленні з наявними різновидами інформаційно-інфраструктурних допоміжних функцій, визнаний фахівець з бібліотечної аналітики Н. Сляднева особливо наголошує на її науковому характері. Інформаційна аналітика, зазначає науковець, використовуючи всі можливості, що надають інші служби, активно оперуючи їхніми інформаційними продуктами та послугами, виконує насамперед завдання якісно-змістового перетворення інформації, функціонально перетинаючись у цьому плані з науковою (виробництво нового знання) діяльністю [13, с. 556].

Вагомий внесок у забезпечення наукової педагогічної сфери та практичної освітянської діяльності інформаційно-аналітичними дослідженнями зробили наукові співробітники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Науковцями цієї установи було започатковано теоретико-методичне обґрунтування бібліотечної науково-аналітичної діяльності в галузі освіти (П. Рогова [11], О. Карпенко [7]), розроблено та впроваджено концептуальну модель системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики та створено перші науково-методичні посібники з укладання інформаційно-аналітичних документів (О. Яценко [15-16].), забезпечено спадкоємність і розвиток аналітичного структурного підрозділу, подальшу організацію та здійснення наукових досліджень з аналітичної діяльності в сфері освіти, поліпшення кількісних та якісних показників очікуваної наукової продукції (О. Воскобойнікова-Гузєва [2], Л. Березівська [1], С. Зозуля [4], Л. Пономаренко [10] А. Селецький [12]).

Мета статті – розкрити особливості науково-дослідної діяльності педагогічної бібліотеки з інформаційно-аналітичного супроводу освіти і навчання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Визначне місце у запровадженні інформаційно-аналітичного супроводу освіти в Україні, здійсненні системних наукових досліджень у галузі освітньої діяльності, започаткуванні наукового структурного підрозділу, який має цей напрям забезпечувати, належить провідній освітянській бібліотеці й науково-дослідній установі НАПН України - ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Цю наукову установу з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, інформаційної діяльності, педагогічного джерелознавства, біографістики та історії освіти; національне галузеве книгосховище, всеукраїнський центр із питань бібліотечно-бібліографічного й науково-інформаційного забезпечення спеціалістів у галузі освіти, педагогіки і психології; депозитарій педагогічної та психологічної літератури, галузевий центр міжбібліотечного абонементу, координаційний, науково-методичний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України було створено наприкінці 1999 р. В історії України цей період позначився як час великих демократичних зрушень, відродження державної незалежності, активного розвитку в оновленій країні економічних і соціальних процесів. Гуманітарна сфера держави того часу вимагала не тільки освітніх зрушень, а й створення оновленого інформаційного простору, трансформаційних змін у бібліотечній галузі, перетворення вітчизняних бібліотек у сучасні інформаційні центри, осмислення ними нової соціальної ролі в сучасному суспільстві.

Нині ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як повноцінний науковий підрозділ НАПН України обслуговує наукові, науково-педагогічні установи галузі, заклади освіти та інші організації й установи різних форм власності, наукових та науково-педагогічних працівників, управлінців у сфері освіти, учителів, вихователів дошкільних та позашкільних навчальних закладів, учнів, студентів вищих навчальних закладів, а також спеціалістів суміжних галузей, які за родом своєї діяльності потребують використання педагогічної та психологічної літератури.

На етапі свого становлення бібліотека вирішувала нагальні на той час завдання власної розбудови як всеукраїнського галузевого науково-дослідного, науково-інформаційного та науково-методичного комплексу освітянської галузі держави, формувала інтегрований загальнодержавний галузевий інформаційний ресурс. Саме від того часу розпочалося створення цілеспрямованої системи інформаційного забезпечення вітчизняної педагогічної науки та освітньої практики. Розбудовчі пошуки бібліотеки визначили тему першої фундаментальної науково-дослідної роботи установи на 2001-2005 рр. – «Створення, становлення і розвиток мережі освітянських бібліотек України (X-XX ст.)» (наук. керівник - П. Рогова, канд. іст. наук). В ході її виконання було досліджено генезис бібліотек, що мали увійти до освітянської мережі, розроблено термінологічний апарат, створено нормативно-правову базу мережі освітянських бібліотек, визначено систему заходів з її реформування, закладено підґрунтя для створення всеукраїнського корпоративного ресурсу з питань педагогіки й психології. Важливим підсумком цього дослідження стало обґрунтування перспективних напрямів діяльності й наукової тематики. Надзвичайно актуальним та відповідним запитам споживачів галузевого ресурсу визначалося окрім іншого започаткування в установі науково-інформаційного (в тому числі - аналітичного) напрямку наукових досліджень. Перше ґрунтовне наукове видання «Історія освітянських бібліотек України» [6], що вийшло друком за результатами виконання цієї теми НДР, спромоглося отримати високої оцінки серед наукового педагогічного та бібліотекознавчого загалу країни.

У 2003 р. у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського розпочалося виконання наступної фундаментальної планової теми «Науково-інформаційне забезпечення освітянської галузі України» (2003-2007 рр.) (наук. керівник В. Лутовинива, канд. іст. наук). Комплексне дослідження, зокрема, передбачало визначення теоретико-методичних та організаційних засад системи оглядово-аналітичного забезпечення інформаційних потреб фахівців освітянської галузі та працівників галузевих бібліотек відповідно до

основних положень «Національної програми інформатизації України»; наукове обґрунтування мети і завдань служби оглядово-аналітичного забезпечення фахівців галузі відповідними вторинними документами для інформаційної підтримки процесу прийняття управлінських рішень.

З метою розширення номенклатури інформаційного продукту, удосконалення форм обслуговування освітян, підвищення рівня інтелектуальної обробки інформації та впровадження актуального напрямку бібліотечної діяльності у 2006 р. в організаційній структурі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було створено відділ науково-аналітичної обробки і поширення інформації у сфері освіти. Діяльність новоствореної аналітичної структури установи спрямовувалася на реалізацію інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку педагогічної науки та світи шляхом підготовки, створення та розповсюдження аналітичних матеріалів. На етапі становлення нового напрямку здійснювалися вивчення специфічних потреб користувачів, пошук та апробація різновидів інформаційно-аналітичної продукції, впроваджувалися сучасні засоби комунікації, створювалися та почали наповнюватися спеціальні електронні бази даних, проводилася науково-методична підтримка аналітичних працівників галузевої мережі (наприклад, видано декілька навчальних та практичних посібників В. Лутовинової з методики аналітико-синтетичного перероблення інформації тощо).

Наступним кроком з вдосконалення науково-дослідної діяльності з проблем аналітичного забезпечення освіти і навчання стало розроблення фундаментальної теми НДР «Науково-методичні та організаційні засади інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України» (наук. керівник О. Яценко – канд. іст. наук, старший науковий співробітник), яке виконувалося у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського протягом 2008–2011 рр. Її метою визначалося поглиблення теоретичних, науково-методичних та організаційних засад системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти

і практики в Україні, що складається з бібліографічного, реферативного та оглядово-аналітичного забезпечення інформаційних потреб користувачів бібліотек освітянської галузі, а головним призначенням - побудова та обґрунтування концептуальної моделі системи інформаційно-аналітичного забезпечення освітянської галузі України.

Під системою інформаційно-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку педагогічної науки, освіти і практики України, розробленою, апробованою та впровадженою в ході цього дослідження, пропонувалося вважати інформаційну інфраструктуру, створену ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та мережею освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, котра має забезпечувати розвиток та широкомасштабне застосування інформаційно-комунікаційних технологій до методів пошуку, збору, опрацювання, зберігання інформації з питань педагогіки, психології та освіти; систематизацію наявних знань і формування на їх основі нових інформаційних матеріалів (оглядово-аналітичних документів) з актуальних проблем педагогіки, психології та освіти, використання їх у процесі управління поточним станом, удосконаленням і розвитком галузі; сприятиме підвищенню ефективності надання комплексу інформаційних послуг для науковців, керівників та фахівців галузі.

Документ містив концептуальні рішення щодо ієрархічної побудови зазначеної системи: обґрунтовував її структуру і зміст, засади та принципи застосування локальних та розподілених технологій науково-інформаційної роботи, управління, координацію та механізми міжбібліотечної взаємодії, типове розмаїття кінцевої продукції та електронних баз даних, узагальнював нормативно-правове забезпечення, вдосконалював терміносистему наряду [15]. На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек у 2010 р. за проміжними результатами виконання цього дослідження було видано ґрунтовний практичний посібник з методики укладання оглядових документів [16].

З метою удосконалення інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського як провідного галузевого інформаційно-бібліотечного комплексу впродовж 2012-2014 рр. її науковими співробітниками здійснювався наступний фундаментальний проект «Наукова організація інформаційної діяльності галузевого бібліотечного комплексу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського», головною метою якого був розвиток теоретико-методологічних і науково-організаційних засад інформаційної діяльності науково-педагогічної бібліотечної установи, що реалізується як складова системи науково-інформаційного забезпечення освітянської галузі України. В ході виконання теми було здійснено обґрунтування організаційних, теоретичних, науково-методичних й технологічних засад інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у галузі педагогічної й психологічної наук та їх упровадження в діяльність мережі освітянських бібліотек Монмолодьспорту України та НАПН України, наукових підходів до розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України; повноцінне та якісне інформаційне забезпечення наукових досліджень установ НАПН України шляхом підготовки фактографічних та документографічних оглядів, оглядово-аналітичних матеріалів з актуальних проблем розвитку сучасної освіти; створено модель інформаційно-аналітичного галузевого періодичного видання з питань освіти й науки.

Результати дослідження було оприлюднено в колективній монографії «Інформаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського: перспективи розвитку» [5], в якій висвітлено теоретичні, науково-методичні, організаційні і технологічні засади інформаційної діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, визначено перспективні напрями наукової організації інформаційної діяльності наукової установи як галузевого бібліотечного комплексу.

З середини 10-х рр. актуалізувалася відчутна потреба в прикладному

засвоєнні науково-аналітичних надбань ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського для потреб модернізації науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек. З цією метою дослідницьку й практичну активність бібліотеки було спрямовано в площину організації та здійснення науково-прикладних досліджень з урахуванням трансформаційних запитів галузевої мережі та загальноцивілізаційних процесів і тенденцій розвитку світового освітнього простору. Для реалізації цього завдання у 2015-2016 рр. потенціалом наукових співробітників відділів наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти та наукової інформаційно-бібліографічної діяльності (створені в результаті реорганізації установи у 2016 р.) розпочалося виконання прикладної дослідно-наукової теми «Модернізація науково-інформаційної діяльності провідних книгозбірень мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України» (наук. керівник С. Зозуля, канд. іст. наук), наступність якої у 2017-2019 рр. забезпечуватиме прикладна НДР «Науково-інформаційний супровід освітянської галузі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів» (наук. керівник А. Селецький, канд. іст. наук, старший науковий співробітник).

У 2015 р. за результатами попередньої НДР у бібліотеці було засновано інформаційно-аналітичний бюлетень (оглядове видання) «Аналітичний вісник у сфері освіти й науки» (двічі на рік) як електронне наукове періодичне видання ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського й складову системи інформаційно-аналітичного забезпечення освітньої галузі. Зміст рубрик «Національна освіта: інноваційна школа», «Педагогічна наука», «Психологічна наука» сприяє оперативному отриманню користувачем логічно структурованої наукової інформації з проблематики сучасних наукових досліджень із питань національної освіти, педагогіки, психології, зокрема, у вигляді реферативних та аналітичних оглядів, анотованих рекомендаційних бібліографічних списків тощо. На цей час оприлюднено вже 6 випусків цього електронного журналу. Протягом 2016-

2017 рр. проблемам професійно-технічної освіти і навчання було присвячено 8 інформаційно-аналітичних оглядів, вміщених у аналітичному віснику та на порталі бібліотеки. За останні роки значно зросла також публікаційна діяльність виконавців теми у зарубіжних, фахових наукових та виданнях, що індексуються у наукометричних базах даних.

Прикладний характер наукової роботи визначив особливості дослідницьких завдань, специфіку кінцевої наукової продукції. Протягом 2015-2016 рр. на основі дослідження й узагальнення вітчизняного і зарубіжного досвіду інформаційної діяльності, насамперед у розрізі модернізації наукової діяльності, науковці виявили й обґрунтували сутність, принципи, зміст і напрями модернізації науково-інформаційної діяльності галузевої мережі бібліотечних установ та розширили спектр видавничої продукції, зокрема в електронному вигляді. На підготовчому етапі наступної теми у 2017 р. колектив виконавців НДР концентрувався на визначенні підґрунтя науково-інформаційного супроводу національної освіти в контексті інтеграції у європейський та світовий освітній простір. За результатами першої прикладної теми було видано й оприлюднено практичний посібник «Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек України» [9] та бібліографічний покажчик «Науково-інформаційна діяльність бібліотек: теорія й практика» [8]. За проміжними результатами поточної дослідно-наукової теми у 2017 р. вийшло друком четверте доповнене видання біобібліографічного покажчика «Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України» [14]. У покажчику представлено науковий доробок президента НАПН України В. Г. Кременя, доктора філософських наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, академіка НАН України, дійсного члена НАПН України, президента товариства «Знання» України, який складає 1280 друкованих праць за 27 років (1990–2016). До покажчика ввійшла також література про наукову й громадську діяльність В. Г. Кременя. За кінцевими результатами виконання теми у 2019 р. має вийти оглядове видання

«Інноваційний розвиток освіти в Україні й зарубіжжі в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних процесів». Триває також процес створення та оприлюднення на порталі бібліотеки науково-аналітичних матеріалів з актуальних питань розвитку національної та зарубіжної освіти.

На завершення маємо зазначити, що фахівці з аналітики ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, керуючись у своїй діяльності сучасними науковими поглядами щодо ролі інтегрального мислення та підходів при здійсненні досліджень та продукуванні вторинних аналітичних документів [17], з повагою та відповідальністю передають свої знання й досвід освітянському та бібліотечному загалу.

Висновки. Серед пріоритетних напрямів наукових досліджень з інформаційно-аналітичного супроводу освітянської галузі, на нашу думку, має бути подальше обґрунтування теоретико-методологічних засад науково-аналітичного супроводу педагогіки, психології та освіти, теоретичних підвалин і методів дослідження специфіки фахових інформаційних потреб цільової групи користувачів науково-аналітичної продукції, прогнозування й моделювання систем, стратегій і технологій інформаційно-аналітичного забезпечення освітньої діяльності, теорії й практики науково-аналітичного супроводу процесів модернізації освіти і суспільства, теорії і методики конструювання змісту наукової інформаційно-аналітичної продукції, відстеження та формування громадської думки, методів і способів оцінювання якості інформаційно-аналітичного забезпечення освіти, тенденцій та особливостей розвитку наукової інформаційно-аналітичної діяльності в зарубіжних країнах.

Література

1. Березівська Л. Д. Бібліотечно-інформаційне забезпечення освіти /Л. Д. Березівська [та ін.] // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2016. – Вип. 5. – С. 7–14.
2. Воскобойнікова-Гузєва О. В. Стратегії розвитку бібліотечно-інформаційної сфери України: генезис, концепції, модернізація : монографія /

О. В. Воскобойнікова-Гузєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : Академперіодика, 2014. – 362 с.

3. Дригайло С. Бібліотечно-інформаційні продукти і послуги для користувачів наукових бібліотек / С. В. Дригайло // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2010. – № 4. – С. 79–86.

4. Зозуля С. М. Основні напрями науково-дослідної роботи в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського / С. М. Зозуля // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2016. – Вип. 5. – С. 14–23.

5. Інформаційна діяльність Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського: перспективи розвитку : монографія / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2015. – 245 с.

6. Історія освітянських бібліотек України: науковий збірник / АПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; редкол.: П. І. Рогова (гол.) [та ін.]. – Київ: Вирій, 2006. – 404 с.

7. Карпенко О. Інформаційно-аналітична діяльність галузевих бібліотек України на прикладі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського / Олександр Карпенко // Вісн. Кн. палати. – 2012. – № 2. – С. 20–24.

8. Науково-інформаційна діяльність бібліотек: теорія й практика : бібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. – 162 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 15).

9. Науково-інформаційна діяльність провідних освітянських бібліотек України : практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : [ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського], 2016. – 248 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 14).

10. Пономаренко Л. О. Становлення та розвиток інформаційно-аналітичної діяльності в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського / Л. О. Пономаренко // Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2010. – Вип. 2. – С. 241–250.

11. Рогова П. Стратегія розвитку освітянської бібліотечної мережі України / Павла Рогова // Бібл. вісн. – 2004. – № 1. – С. 14–20.

12. Селецький А. Особливості здійснення інформаційно-аналітичного супроводу наук про освіту, психолого-педагогічної теорії і практики з досвіду діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського / Андрій Селецький // Вісн. Кн. палати. – 2017. – № 5. – С. 19-24.

13. Сляднева Н. А. Інформаційно-аналітична діяльність: проблеми і перспективи / Н. А. Сляднева // Аналітика, експертиза, прогнозування :

монографія / Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожеван М. А. [та ін.]. – Київ, 2003. – С. 553–570.

14. Творчий доробок Василя Григоровича Кременя в інноваційному розвитку освіти України : біобібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – 4-те вид., допов. – Київ : Т-во «Знання» України, 2017. – 368 с. – (Серія «Академіки НАПН України» ; вип. 28).

15. Яценко О. М. Концептуальна модель системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки, освіти і практики України / О. М. Яценко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – 28 с.

16. Яценко О. М. Укладання оглядових документів : практ. посіб. / О. М. Яценко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ : [Нілан-ЛТД], 2011. – 84 с. – (Серія «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек» ; вип. 7).

17. Weizsäcker E. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet / Ernst Ulrich von Weizsäcker, Anders Wijkman. – New York : Springer-Verlag, 2018. – XIV, 220 p.

ИССЛЕДОВАНИЯ ГНПБ ИМ. В. А. СУХОМЛИНСКОГО ПО ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОМУ СОПРОВОЖДЕНИЮ ОБРАЗОВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ

А. В. Селецкий,
кандидат исторических наук,
старший научный сотрудник, заведующий отделом
научной реферативной и аналитической информации
в сфере образования ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинського

Аннотация. Рассмотрены теоретические и практические вопросы осуществления библиотечной научно-исследовательской деятельности по информационно-аналитическому сопровождению образовательной отрасли. Освещены особенности аналитической составляющей научных исследований и научной продукции по информационному обеспечению педагогики, психологии, образования и обучения из опыта Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского Национальной академии педагогических наук Украины. Предложены приоритетные направления научных исследований по библиотечной образовательной аналитике.

Доказано, что создаваемый в научных библиотеках массив вторичных аналитических документов отраслевого информационного ресурса

способствует уменьшению временных и интеллектуальных затрат на обработку различных источников и поиск необходимой информации в исследовательской и практической сферах педагогической деятельности.

Обосновано, что научное и практическое освоение феномена аналитической деятельности прошло в своем развитии ряд закономерных объективных этапов: от гносеологического понимания роли и преимуществ аналитической информации в жизнедеятельности обществ, теоретико-методологического обоснования ее основных принципов, через развитие концептуальных моделей систем информационно-аналитического обеспечения различных отраслей деятельности институтов и сообществ, поиски оптимальных форм структурной организации, разработки методик и технологических процессов по созданию новых документов, использования и коммуникации вторичного информационного массива, до определения путей развития информационной аналитики, прогностического моделирования инфраструктурных изменений с учетом перманентного характера информационно-коммуникационных технологических инноваций.

Освещены развитие, характер и особенности научно-исследовательской работы ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского по информационно-аналитическому сопровождению сферы образования и обучения, педагогики и психологии, проанализированы номенклатура, специфика и назначение конечной научной аналитической продукции.

Ключевые слова: научно-информационное сопровождение образования, информационно-аналитическая деятельность, научно-педагогическая библиотека, образование, педагогика, психология.

V. O. SUKHOMLINSKYI SSPL OF UKRAINE RESEARCHES ON INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF EDUCATION AND TRAINING

Andrei Seletskyi,

Candidate of Historical Sciences, Senior Researcher,

Head of the department of Scientific abstract and analytical information
in the sphere of education of the V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine

Abstract. The article discusses theoretical and practical aspects of the implementation of library research activities on information and analytical support of the educational sector. The features of the analytical component of scientific research and scientific products on the information support of pedagogy, psychology education and training from the experience of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine of the of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine are highlighted. Priority directions of scientific researches on library educational analytics are offered.

It is proved that the array of secondary analytical documents of the sectoral information resource created in scientific libraries helps to reduce the time and intellectual expenses for processing various sources and to search for the necessary information in the research and practical spheres of pedagogical activity.

It is substantiated that the scientific and practical mastery of the phenomenon of analytical activity passed in its development a number of regular objective stages: from the epistemological understanding of the role and benefits of analytical information in the life of societies, the theoretical and methodological substantiation of its basic principles, through the development of conceptual models of information and analytical support systems for various industries the activities of institutions and communities, the search for optimal forms of structural organization, the development of techniques and technology processes of creating new documents, using and communicating a secondary information array, to determining ways of developing information analytics, predicting the modeling of infrastructure changes, taking into account the permanent nature of information and communication technology innovations.

The article summarizes the development, character and peculiarities of the research work of the the V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine on information and analytical support of education and training, pedagogy and psychology,

analyzes the nomenclature, specificity and purpose of the final scientific analytical products.

Key words: scientific and information support of education, information and analytical activity, scientific and pedagogical library, education, pedagogy, psychology.

References

1. Berezivska L. D. Bibliotechno-informatsiine zabezpechennia osvity /L. D. Berezivska [ta in.] // Nauk. pr. Derzh. nauk.-ped. b-ky Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv, 2016. – Vyp. 5. – S. 7–14.

2. Voskoboinikova-Huzieva O. V. Stratehii rozvytku bibliotechno-informatsiinoi sfery Ukrainy: henezys, kontseptsii, modernizatsiia : monohrafiia / O V. Voskoboinikova-Huzieva ; NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho. – Kyiv : Akadempriodyka, 2014. – 362 s.

3. Dryhailo S. Bibliotechno-informatsiini produkty i posluhy dlia korystuvachiv naukovykh bibliotek / S. V. Dryhailo // Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – 2010. – № 4. – S. 79–86.

4. Zozulia S. M. Osnovni napriamy naukovo-doslidnoi roboty v Derzhavnii naukovo-pedahohichnii bibliotetsi Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho / S. M. Zozulia // Nauk. pr. Derzh. nauk.-ped. b-ky Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv, 2016. – Vyp. 5. – S. 14–23.

5. Informatsiina diialnist Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho: perspektyvy rozvytku : monohrafiia / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv, 2015. – 245 s.

6. Istoriia osvitianskykh bibliotek Ukrainy: naukovyi zbirnyk / APN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho; redkol.: P. I. Rohova (hol.) [ta in.]. – Kyiv: Vyrii, 2006. – 404 s.

7. Karpenko O. Informatsiino-analitychna diialnist haluzevykh bibliotek Ukrainy na prykladi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho / Oleksandr Karpenko // Visn. Kn. palaty. – 2012. – № 2. – S. 20–24.

8. Naukovo-informatsiina diialnist bibliotek: teoriia y praktyka : bibliohr. pokazhch. / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv : [DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho], 2016. – 162 s. – (Seriia «Na dopomohu profesiinii samoosviti pratsivnykiv osvitianskykh bibliotek»; vyp. 15).

9. Naukovo-informatsiina diialnist providnykh osvitianskykh bibliotek Ukrainy : prakt. posib. / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv : [DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho], 2016. – 248 s. – (Seriia «Na dopomohu profesiinii samoosviti pratsivnykiv osvitianskykh bibliotek»; vyp. 14).

10. Ponomarenko L. O. Stanovlennia ta rozvytok informatsiino-analitychnoi diialnosti v Derzhavni naukovo-pedahohichnii bibliotetsi Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho / L. O. Ponomarenko // Nauk. pr. Derzh. nauk.-ped. b-ky Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv, 2010. – Vyp. 2. – S. 241–250.

11. Rohova P. Stratehiia rozvytku osvitiianskoi bibliotechnoi merezhi Ukrainy / Pavla Rohova // Bibl. visn. – 2004. – № 1. – S. 14–20.

12. Seletskyi A. Osoblyvosti zdiisnennia informatsiino-analitychnoho suprovodu nauk pro osvitu, psykholoho-pedahohichnoi teorii i praktyky z dosvidu diialnosti DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho / Andrii Seletskyi // Visn. Kn. palaty. – 2017. – № 5. – S. 19–24.

13. Sliadnieva N. A. Informatsiino-analitychna diialnist: problemy i perspektyvy / N. A. Sliadnieva // Analityka, ekspertyza, prohnozuvannia : monohrafiia / Makarenko Ye. A., Ryzhkov M. M., Ozhevan M. A. [ta in.]. – Kyiv, 2003. – S. 553–570.

14. Tvorchyi dorobok Vasylia Hryhorovycha Kremenia v innovatsiinomu rozvytku osvity Ukrainy : biobibliohr. pokazhch. / NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – 4-te vyd., dopov. – Kyiv : T-vo «Znannia» Ukrainy, 2017. – 368 s. – (Seriiia «Akademiky NAPN Ukrainy» ; vyp. 28).

15. Yatsenko O. M. Kontseptualna model systemy informatsiino-analitychnoho zabezpechennia pedahohichnoi nauky, osvity i praktyky Ukrainy / O. M. Yatsenko ; NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – 28 s.

16. Yatsenko O. M. Ukladannia ohliadovykh dokumentiv : prakt. posib. / O. M. Yatsenko ; NAPN Ukrainy, DNPB Ukrainy im. V. O. Sukhomlynskoho. – Kyiv : [Nilan-LTD], 2011. – 84 s. – (Seriiia «Na dopomohu profesiinii samoosviti pratsivnykiv osvitiianskykh bibliotek» ; vyp. 7).

17. Weizsäcker E. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet / Ernst Ulrich von Weizsäcker, Anders Wijkman. – New York : Springer-Verlag, 2018. – XIV, 220 p.

Відомості про автора: Селецький Андрій Васильович, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу наукової реферативної та аналітичної інформації у сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Тлф. 0678031919; Mail: aseletskiy@ukr.net
5.02.2018 р.